

OSHQOZON YARASI KASALLIGINI ERTA ANIQLASH VA DAVOLASHDA SHIFOKOR TAVSIYALARI

Muallif: Boltaboeva Marhabatxon

Qo‘qon Universiteti Andijon filiali

Davolash ishi yo‘nalishi

25_12 guruh talabasi

Anotatsiya: Mazkur tezisda oshqozon yarasi kasalligining kelib chiqish sabablari, uni erta aniqlashda qo‘llaniladigan tibbiy diagnostika usullari hamda davolash jarayonida shifokor tavsiyalarining o‘rni tahlil qilinadi. Tadqiqotda oshqozon yarasining asosiy omillari sifatida *Helicobacter pylori* bakteriyasi, stress, noto‘g‘ri ovqatlanish, spirtli ichimliklar va ayrim dorilarning salbiy ta‘siri keltirib o‘tiladi. Tezisda erta tashxislashning bemorning sog‘ayishida muhim rol o‘ynashi, endoskopiya va laborator tahlillarning diagnostik ahamiyati, shuningdek, parhez, dori vositalari va sog‘lom turmush tarziga rioya etishning ahamiyati yoritiladi. Shifokor tavsiyalariga amal qilish kasallikning qaytalanishini oldini olishda hal qiluvchi omil ekanligi ta‘kidlanadi.

Kalit so‘zlar: oshqozon yarasi, *Helicobacter pylori*, profilaktika, endoskopiya, parhez, antibakterial terapiya, proton pompa ingibitorlari, dori vositalari, stress, sog‘lom turmush tarzi.

Oshqozon yarasi kasalligi bugungi kunda dunyo miqyosida eng keng tarqalgan ovqat hazm qilish tizimi kasalliklaridan biri hisoblanadi. Bu kasallik asosan oshqozon shilliq qavatining chuqur zararlanishi natijasida yuzaga keladi. Asosiy sababchi omillardan biri sifatida *Helicobacter pylori* bakteriyasi e‘tirof etiladi. Ushbu mikroorganizmlar oshqozon devorida yallig‘lanish jarayonini kuchaytirib, shilliq qavatni himoyasiz holatga keltiradi.

Kasallikning kelib chiqishida noto‘g‘ri ovqatlanish, stress holatlari, spirtli ichimliklar va chekish ham katta rol o‘ynaydi. Ayrim hollarda steroid bo‘lmagan

yallig'lanishga qarshi preparatlarni uzoq muddat qabul qilish ham yarali jarayonni qo'zg'atadi.

Oshqozon yarasi kasalligini erta aniqlash bemorni og'ir asoratlardan asraydi. Eng samarali tashxislash usuli – endoskopiya bo'lib, u orqali oshqozonning shikastlangan qismini to'liq ko'rish va zararlanish darajasini baholash mumkin. Shu bilan birga, H. pylori aniqlash uchun nafas testi, serologik va biokimyoviy tahlillar ham qo'llaniladi.

Davolashda asosiy e'tibor antibakterial terapiyaga qaratiladi. H. pylori bakteriyasini yo'qotish uchun ikki yoki uch turdagi antibiotiklar bilan kombinatsiyalangan davolash usuli tavsiya etiladi. Bunga qo'shimcha ravishda proton pompa inhibitorlari (omeprazol, pantoprazol, lansoprazol) kislotalikni pasaytirish va shilliq qavatni tiklashga yordam beradi.

Bemorning sog'ayishida parhez rejimi muhim ahamiyatga ega. Ratsional ovqatlanish — kasallikni yengishning kaliti. Achchiq, sho'r, yog'li va gazli mahsulotlardan voz kechish, iliq ovqat iste'mol qilish, ovqatni tez-tez va oz-ozdan yeyish tavsiya etiladi. Shuningdek, stressni kamaytirish, to'liq uyqu, chekishni tashlash ham davolash samaradorligini oshiradi.

Shifokor tavsiyalariga amal qilmaslik kasallikning qaytalanishiga, hatto oshqozon qon ketishi yoki teshilish kabi og'ir asoratlarga olib kelishi mumkin. Shu sababli bemorlar doimiy ravishda gastroenterolog nazoratida bo'lishlari zarur. Kasallikning klinik belgilaridan biri — epigastral sohadagi sanchiq yoki kuydiruvchi og'riqdir. Odatda bu og'riq ovqat iste'molidan 1–2 soat o'tib paydo bo'ladi, ba'zan tunda kuchayishi mumkin. Bemorlar ko'pincha og'riqni qisman sut ichish yoki antatsid dorilar yordamida yengillashtiradi. Ammo og'riq va boshqa belgilar vaqtinchalik susaygani bilan kasallikning asosiy sababi yo'qolmaydi. Shu bois, o'z-o'zini davolash tavsiya etilmaydi — kasallikni faqat shifokor nazorati bilan to'liq bartaraf etish mumkin.

Yara tashxisida endoskopiya eng ishonchli usullardan biri ekanini ta'kidlash zarur. Endoskopiya nafaqat shilliq qavatning holatini o'rganishga yordam beradi, balki zarur bo'lsa biopsiya olish, H. pylori borligini aniqlash, hatto ba'zi hollarda qon

ketishni to'xtatish imkonini ham yaratadi. Shu bilan birga, zamonaviy tibbiyot laboratoriyalarida *H. pylori* aniqlashning o'ta sezgir usullari — polimeraz zanjir reaksiyasi (PZR), antigen testi va serologik tahlillar keng qo'llanila boshlagan.

Davolash jarayonida antibiotiklar bilan kompleks terapiya muhim o'rinni egallaydi. Odatda ikki xil antibiotik (klaritromitsin, amoksitsillin, metronidazol yoki tetratsiklin) proton pompa ingibitorlari bilan birga buyuriladi. Bu bir vaqtning o'zida bakteriyani yo'qotish va kislotalikni kamaytirishga xizmat qiladi. Ammo davolash kursini o'zboshimchalik bilan to'xtatib qo'yish mumkin emas, aks holda bakteriya yanada chidamli shaklga o'tib, kasallik qaytalanishi ehtimoli ortadi. Shuningdek, bu dorilarni mutaxassis nazoratisiz qabul qilish antibiotiklarga qarshilik (rezistentlik) rivojlanishiga olib kelishi mumkin.

Shuni alohida qayd etish kerakki, oshqozon yarasi ko'pincha surunkali tarzda kechadi. Bemorlar davolanganidan keyin ham ma'lum vaqt doimiy nazoratda bo'lishlari lozim. Ayniqsa, 40 yoshdan oshganlarda, uzoq yillar chekish odati bo'lganlarda va genetik moyilligi borlarda kasallik qaytalanish xavfi yuqori bo'ladi. Shu sababli davolashdan so'ng profilaktik kuzatuv, parhezga rioya qilish va stressdan saqlanish juda muhimdir. Odamlar ko'pincha yengil belgilarga e'tibor bermasdan yuraveradi, lekin kichik simptomlarning o'zini vaqtida davolash kelajakdagi katta muammolarning oldini oladi. Shuning uchun har bir inson o'z sog'ligiga befarq bo'lmasligi kerak.

Xulosa qilib aytganda, oshqozon yarasi kasalligi ko'plab omillar ta'sirida yuzaga keladigan murakkab holat bo'lib, uni davolashda kompleks yondashuv talab qilinadi. To'g'ri tashxis, shifokor tavsiyalariga rioya qilish, dori-darmonlarni belgilangan tartibda qabul qilish, parhezga qat'iy amal qilish va psixologik tinchlikni saqlash kasallikni yengishda eng muhim omillardir. Erta tashxislangan kasallik har doim osonroq davolanadi va bemorning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Xulosa qilib aytganda, oshqozon yarasi kasalligini erta aniqlash va to'g'ri davolash — bemorning hayot sifatini yaxshilash va kasallikning qaytalanishini oldini olishda eng muhim omildir. Shifokor tavsiyalariga qat'iy amal qilish, parhez, dorilarni

to'g'ri qabul qilish hamda sog'lom turmush tarziga rioya etish har bir inson uchun zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Sh. To'xtayev, M. Karimova. Ichki kasalliklar propedevtikasi. – Toshkent: Tibbiyot nashriyoti, 2021.
2. A. Abdullayev, N. Alimov. Gastroenterologiya asoslari. – Samarqand: Sog'lom avlod, 2020.
3. Sh. Rasulova. Helicobacter pylori va oshqozon yarasi patogenezini. – Toshkent: Ilm Ziya, 2019.
4. J. Murray, M. Feldman. Peptic Ulcer Disease and H. pylori Infection. – Oxford University Press, 2022.
5. O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni Saqlash Vazirligi ma'lumotlari – www.ssv.uz